

คนละเรื่องเดียวกันหรือไม่ในระหว่าง “วันผ่อน” กับ “ผ่อนเวลา” ตามตัว “Day of Grace” and “Extention of Time” in Bills Payment: Are they the same?

รองศาสตราจารย์ เดชา ศิริเจริญ*

บทคัดย่อ

“วันผ่อน” ตามมาตรา 903 กับคำว่า “ผ่อนเวลา” ตามมาตรา 948 หากจะคำนี้ความหมาย ก็คงพอจะเข้าใจความหมายของแต่ละถ้อยคำได้ แต่ปัญหาคือ คำสองคำนี้เป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ และคำว่า “วันผ่อน” ซึ่งต้องห้ามตามมาตรา 903 ปัญหามีว่ากฎหมายห้ามบุคคลใดมิให้ “วันผ่อน” ต่อปัญหานี้จะเนื่องมาจากที่มาของกฎหมายจากต่างประเทศที่เรานำมาพัฒนาเป็นกฎหมายตัวเงินของไทย อาจจะนำมาจากระบบของกฎหมายที่แตกต่างกัน

ABSTRACT

The application of the word “Day of Grace” in Section 903 and “”in Section 948 can be understood by general interpretation. The problem is whether they have the same meaning. Law prohibits a person to give days of grace according to Section 903. This is the result of using the source of law from the different legal system.

คำว่า “วันผ่อน” ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 903 มีความว่า “ในการใช้เงินตามตั๋วเงิน ท่านมิให้ให้วันผ่อน” ซึ่งได้ความหมายชัดเจนว่าเป็นเรื่องของการใช้เงินตามตั๋วเงิน ซึ่งตาม บทบัญญัติดังกล่าวไม่อนุญาตให้มีวันผ่อน คำว่า “ตั๋วเงิน” ตามบทบัญญัติดังกล่าวนี้ คงต้อง หมายความว่าตั๋วเงินทั้งสามประเภท คือ ทั้งตั๋วแลกเงิน ตั๋วสัญญาใช้เงิน และเช็ค เนื่องจาก บทบัญญัติของมาตรานี้อยู่ในบทเบ็ดเสร็จทั่วไป ซึ่งบังคับใช้กับตั๋วเงินทั้งสามประเภท

การใช้เงินตามตั๋วแลกเงินได้มีบทบัญญัติมาตรา 941 กำหนดไว้ชัดเจนว่า “อันตั๋วแลกเงิน ย่อมจะพึงใช้เงินในวันถึงกำหนดและถึงกำหนดวันใด ผู้ทรงต้องนำตัวไปยื่น เพื่อให้ใช้เงินในวันนั้น” อีกทั้งบทบัญญัติของมาตรา 908 ได้กำหนดให้ผู้จ่ายเป็นผู้ใช้เงินตามตั๋วฯ ตามคำสั่งของผู้สั่งจ่าย สำหรับกำหนดเวลาในการใช้เงินตามตั๋วฯ เป็นรายการที่มีกฎหมายกำหนดบังคับให้จำต้องระบุไว้ใน

* รองคณบดีคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ตัวแลกเงินอยู่แล้วตามมาตรา 909 (4) ส่วนกำหนดวัน เวลา ในการใช้เงินดังกล่าว ผู้สั่งจ่ายจะระบุวันเวลาได้ก็เป็นสิทธิตามมาตรา 913 ที่จะพึงกระทำได้

การใช้เงินตามตั๋วสัญญาใช้เงิน ได้มีมาตรา 985 กำหนดให้นำหลักเกณฑ์การใช้เงินของตัวแลกเงินทั้งมาตรา 913 และ 941 ดังกล่าวข้างต้น มาใช้บังคับกับตั๋วสัญญาใช้เงินด้วย โดยมีกฎหมายมาตรา 982 กำหนดให้การใช้เงินเป็นหน้าที่ของผู้ออกตั๋ว จำต้องใช้เงินตามคำมั่นสัญญาของตน อีกทั้งตั๋วสัญญาใช้เงินได้มีกำหนดให้ต้องมีรายการวันถึงกำหนดการใช้เงินไว้เช่นเดียวกัน (มาตรา 983 (3))

ส่วนการใช้เงินตามเช็ค กฎหมายกำหนดให้ผู้จ่ายอันได้แก่ ธนาคารเท่านั้นเป็นผู้ใช้เงินตามเช็ค โดยให้ใช้เงินเมื่อทวงถาม มิใช่เมื่อถึงกำหนดใช้เงิน

คำว่า “ท่านมิให้ให้วันผ่อน” เมื่อรวมกับข้อความในเรื่องของการใช้เงินตามตั๋วเงิน ก็ได้เป็นความหมายว่า หลักเกณฑ์ของการใช้เงินตามตั๋วเงินกฎหมายไม่ให้ให้วันผ่อน ปัญหาที่ว่ากฎหมายไม่ให้บุคคลใดให้วันผ่อนการใช้เงินตามตั๋วเงินจะหมายความว่าถึงบุคคลที่มีฐานะเป็นผู้จ่าย ผู้ออกตั๋ว หรือผู้ทรงตั๋วเงิน

ถ้าจะหมายความว่าถึงผู้จ่าย หากตั๋วเงินนั้นเป็นตัวแลกเงิน ก็พอจะเข้าใจได้ แต่หากตั๋วเงินเป็นตัวสัญญาใช้เงิน ซึ่งผู้ออกตั๋วเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่จะต้องใช้เงินตามคำมั่นสัญญาในฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้นโดยสถานะ และความผูกพันตามตัวของผู้ออกตั๋ว วันผ่อนการใช้เงินตามตั๋วจะกระทำได้อย่างไร หรือหากตั๋วเงินนั้นเป็นเช็ค เช็คเป็นตราสารที่ไม่มีวันถึงกำหนดใช้เงิน เป็นตราสารที่ใช้เงินเมื่อทวงถาม ดังนั้นโดยลักษณะของการใช้เงินตามเช็ค ก็ยากที่จะทำความเข้าใจในเรื่องของวันผ่อนการใช้เงิน

ถ้าจะหมายความว่าถึง บุคคลที่มีฐานะเป็นผู้ทรง ก็พอจะนำเอาหลักเกณฑ์ของตัวแลกเงินตามมาตรา 948 ที่บัญญัติว่า “หากผู้ทรง ยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่ายไซ้ ท่านว่าผู้ทรงยอมสันสิทธิต่อไปเสีย” มาพิจารณาประกอบได้ ทำให้พอเข้าใจได้ว่า คำว่า “วันผ่อน” กับ “ผ่อนเวลา” คงจะเป็นเรื่องเดียวกัน คือหมายถึงการผ่อนวันเวลาในการใช้เงินตามตั๋วเงิน

ต่อปัญหาในเรื่องของวันผ่อนดังกล่าวข้างต้น น่าจะสืบเนื่องมาจากประวัติของกฎหมายอังกฤษดั้งเดิมในสมัยพระนางเจ้าวิกตอเรีย คือพระราชบัญญัติตั๋วเงิน ค.ศ. 1882 มาตรา 14 ที่บัญญัติว่า “ถ้ามิใช่ตั๋วเงินสั่งจ่ายเมื่อทวงถาม วันถึงกำหนดแห่งตั๋วให้เป็นไปดังต่อไปนี้ (1) ถ้าไม่มีข้อกำหนดลงไว้ในตั๋วเป็นอย่างอื่น ให้บวกวันผ่อนสามวันเข้ากับวันถึงกำหนดใช้เงินในตั๋ว และให้ถือว่าตั๋วถึงกำหนดใช้เงินในวันสุดท้ายแห่งวันผ่อนนั้น ฯลฯ” จากกฎหมายของอังกฤษมาตรานี้ ทำให้เกิดหลักเกณฑ์วันผ่อนขึ้นในยุคสมัยนั้น กล่าวคือ หากผู้ทรงยื่นตั๋วเงินให้ผู้จ่ายใช้เงินในวันถึงกำหนด กฎหมายยอมให้ผู้จ่ายมีเวลาสามวันที่จะใช้เงินตามตั๋วเงินนั้นหรือไม่ ระยะเวลาสามวันดังกล่าวนี้เป็นสิทธิของผู้จ่ายตามกฎหมาย โดยกฎหมายเรียกเวลาดังกล่าวนี้ว่า Day of Grace แต่คำว่า “ตั๋วเงิน” ตามกฎหมายอังกฤษ มาตรา 2 ให้หมายความว่าถึงตัวแลกเงิน ดังนั้นหลักเกณฑ์ของมาตรา 14 นี้ จึงเป็นหลักเกณฑ์สำหรับตัวแลกเงินเท่านั้น แต่หลักในเรื่อง Day of Grace ของ

กฎหมายอังกฤษนี้ได้ถูกยกเลิกในเวลาต่อมา จึงเข้าใจว่ากฎหมายของไทยจึงได้วางหลักเกณฑ์ตามมาตรา 903 ในเรื่องของวันผ่อนการใช้เงินเพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของกฎหมายอังกฤษที่ได้ยกเลิกหลักเกณฑ์ในเรื่อง Day of Grace แล้ว และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับตัวเงินทุกประเภทตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้รับรู้ถึงหลักเกณฑ์ที่วางเป็นบรรทัดฐานในมาตรา 903 ด้วย

พึงสังเกตว่าหลักเกณฑ์ตามมาตรา 903 นี้ไม่ปรากฏว่ามีบทตอบแทนที่กำหนดไว้ว่าหากผู้เกี่ยวข้องตามตัวเงินได้มีการตกลงผ่อนวันใช้เงินกัน จะบังเกิดผลที่ตามมาเช่นใด แต่ไปมีผลปรากฏอยู่เฉพาะในตัวแลกเปลี่ยนตามมาตรา 948 ที่กำหนดบทตอบแทนให้ผู้ทรงที่ยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่ายสินลัทธิไต่เบี่ยเอาแก่คู่สัญญาคนก่อน ดังนั้น หากเป็นตัวเงินประเภทอื่นที่ไม่ใช่ตัวแลกเปลี่ยน หากมีการผ่อนวันใช้เงินเกิดขึ้น ก็คงจะไม่มีผลตอบแทนตามมาแต่อย่างใด

คำว่า “ผ่อนเวลา” ได้มีบทบัญญัติแห่งกฎหมาย มาตรา 948 “ถ้าผู้ทรงตัวแลกเปลี่ยนยอมผ่อนเวลาให้แก่ผู้จ่ายไซ้ ท่านว่าผู้ทรงสินลัทธิที่ไต่เบี่ยเอาแก่ผู้เป็นคู่สัญญาคนก่อนๆ ซึ่งมีได้ตกลงในการผ่อนเวลานั้น”

การ “ผ่อนเวลา” (Extention of Time) ตามบทบัญญัติแห่งมาตรา 948 นี้ กับ “วันผ่อน” (Day of Grace) ตามบทบัญญัติของมาตรา 903 ตามที่ได้เคยกล่าวมาแล้ว เป็นเรื่องหรือความหมายเดียวกันหรือไม่ ตามความเห็นของนักกฎหมายมีทั้งเห็นว่าเป็นเรื่องเดียวกัน และเห็นว่าเป็นคนละเรื่องกัน แต่ตามความเห็นของผู้เขียนมีความเห็นว่าเป็นคนละเรื่องกัน “วันผ่อน” เป็นเรื่องสิทธิของผู้จ่ายตามกฎหมายเก่าของอังกฤษซึ่งได้ยกเลิกไปแล้ว ส่วนการ “ผ่อนเวลา” เป็นเรื่องข้อห้ามของกฎหมายที่มีต่อผู้ทรงพร้อมบทตอบแทนในกรณีผู้ทรงฝ่าฝืน อีกทั้ง “วันผ่อน” เป็นบทบัญญัติทั่วไปซึ่งบังคับใช้กับตัวเงินทั้งสามประเภท แต่ปรากฏว่าการ “ผ่อนเวลา” บังคับใช้เฉพาะตัวแลกเปลี่ยนเท่านั้น ถ้าสองสิ่งนี้เป็นเรื่องเดียวกัน บทบัญญัติของมาตรา 948 ควรจะบังคับใช้กับตัวเงินประเภทอื่นๆ ด้วย

ปัญหาน่าคิดมีว่า เพราะเหตุใดการผ่อนเวลาจึงเป็นบทบังคับที่ใช้ได้เฉพาะตัวแลกเปลี่ยนเท่านั้น เหตุผลคงเป็นเพราะ

1) ตัวแลกเปลี่ยนเป็นตราสารที่มีเวลาในการใช้เงินตามตัวตามวันที่ผู้สั่งจ่ายได้กำหนดไว้ในคำสั่งของการสั่งจ่ายอันถือว่าเป็นสาระสำคัญ หากผู้ทรงยอมให้มีการยึดหรือการผ่อนเวลาในการใช้เงินออกไปอีก ย่อมเป็นการกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของตัวดังกล่าว

2) ตัวแลกเปลี่ยนเป็นตราสารที่โดยปกติผู้สั่งจ่ายกับผู้จ่ายจะเป็นบุคคลต่างฐานะและคนละคนกัน โดยผู้สั่งจ่ายมีฐานะเป็นลูกหนี้ตามตัวเงิน ส่วนผู้จ่ายมีฐานะเป็นบุคคลภายนอก (Third Person) มิได้มีฐานะเป็นคู่สัญญาตามตัวเงิน ดังนั้น การที่ผู้ทรงซึ่งมีฐานะเป็นคู่สัญญาฝ่ายเจ้าหนี้ไปยินยอมต่อผู้จ่ายซึ่งเป็นบุคคลภายนอกให้มีการผ่อนเวลาอันเป็นผลทำให้หน้าที่และความรับผิดชอบของคู่สัญญาฝ่ายลูกหนี้จำต้องยืดยาวออกไปอีก ย่อมเป็นการไม่ยุติธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายลูกหนี้ ดังนั้น จึงน่าที่สิทธิของผู้ทรงต้องบังเกิดผลกระทบกระเทือนดังที่บัญญัติเป็นบทตอบแทนไว้ในมาตรา 948

แต่ทั้งนี้ก็ต้องขึ้นอยู่กับความยินยอมของคู่สัญญาฝ่ายลูกหนี้ด้วยว่ายินยอมด้วยการกระทำของผู้ทรงหรือไม่ ซึ่งกฎหมายได้กำหนดเป็นข้อยกเว้นไว้

ส่วนคำว่า “คู่สัญญาคนก่อน” ก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของมาตรา 906 ซึ่งหมายถึงผู้ส่งจ่าย และผู้สลักหลังเท่านั้น จึงไม่รวมไปถึงผู้รับรองและผู้รับอาวัล

ส่วนเหตุผลที่ว่าเพราะเหตุใดจึงบังคับใช้กับตัวสัญญาใช้เงินไม่ได้ คงเป็นเพราะหากมีการผ่อนเวลาในตัวสัญญาใช้เงินแล้วมีผลทำให้ผู้ออกตัวและผู้สลักหลังหลุดพ้นจากความรับผิดชอบตัว ก็จะทำให้ผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบตัวไม่ได้ ก็คงจะไม่ถูกต้องกับความประสงค์ของการผ่อนเวลา อีกทั้งคำว่า “คู่สัญญาคนก่อน” ก็จะนำมาใช้กับตัวสัญญาใช้เงินไม่ได้ เพราะในตัวสัญญาใช้เงินไม่มีบุคคลที่มีฐานะเป็นผู้ส่งจ่าย มีแต่ผู้ออกตัวซึ่งมีฐานะเป็นลูกหนี้ชั้นต้น

ส่วนกรณีที่มาตรา 948 ไม่สามารถนำมาบังคับกับเช็คได้ เพราะเช็คเป็นตราสารที่ไม่มีกำหนดเวลาในการใช้เงิน เพราะเช็คเป็นหนังสือตราสารที่สั่งให้ธนาคารใช้เงิน “เมื่อทวงถาม” (มาตรา 987) ดังนั้นเมื่อเช็คเป็นตัวเงินที่ไม่มีกำหนดเวลาในการใช้เงิน การผ่อนเวลาในการใช้เงินจึงไม่สามารถกระทำได้โดยสภาพของเช็ค